

SUOMEN TEKNOLOGIAPOLITIikka 2020-LUVULLA – TEKNOLOGIAN JA TIEDON HYÖDYNTÄMISEN KÄRKIMAA

Tietopolitiikan yhteistyöryhmä kiittää teknologianeuvottelukuntaa erinomaisesta työstä. Raporttiluonnoksessa on paljon kannatettavia toimenpiteitä ja kattavaa taustoitusta. Haluamme omalta osaltamme kiinnittää erityistä huomiota tavoitteessa 1 esitettyihin alakohtiin:

- (1) teknologiaministeri
- (2) parlamentaarinen teknologiapolitiikan toteuttaminen ja seuranta
- (7) ennakkolisesti ja aktiivisesti EU- ja kansainväliseen sääntelyyn, rahoitukseen ja tutkimusohjelmiin vaikuttaminen ja digitalisaatio- ja datahankkeiden koordinaation vahvistaminen.

1. Tieto- ja teknologiaministeri sekä -ministeriö

Teknologianeuvottelukunnan raporttiluonnoksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi teknologiaministerin tehtävä varmistamaan valtioneuvostossa teknologiapolitiikan yhteensovittaminen ja täytäntöönpano. Ministeri toimisi ehdotuksen mukaan valtioneuvoston kansliassa verkostomaisesti muiden ministeriöiden kanssa ja huolehtisi toimialueellensa kuuluvien teknologiapoliittisten asioiden etenemisestä valtionhallinnossa horisontaalisesti. Vaihtoehtoisesti raporttiluonnoksessa ehdotetaan ministerin sijaan valtiosihteerin tehtävän perustamista tukemaan poikkihallinnollista työtä samaisen kuvauksen myötä.

Tietopolitiikan yhteistyöryhmä yhtyy teknologianeuvottelukunnan näkemykseen siitä, että teknologiapolitiikka ja etenkin sen täytäntöönpano horisontaalisesti vaatii johtamista ja sitoutumista valtioneuvoston tasolla. Samanaikaisesti on kuitenkin tärkeää huomioida myös tietopolitiikan merkitys. Tietopolitiikka on vastaus muuttuvaan maailmaan, jossa digitalisaatio muuttaa toimintaa kaikilla alueilla ja tiedolla on ratkaiseva merkitys ihmisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan kestävyyskannalta. Täten tietopolitiikan yhteistyöryhmä ehdottaa, että raporttiluonnoksen jatkotyöstössä puhuttaisiin tieto- ja teknologiaministeristä, jotta tietopolitiikka ja teknologiapolitiikka nivoutuisivat poliittisessa keskustelussa yhteen, eivätkä päätyisi taistelemaan huomiosta toisiaan vastaan.

Samalla peräänkuulutamme rakennemuutoksissa rohkeutta. Näkemyksemme on, että tieto- ja teknologiapolitiikka tarvitsevat vastuuministerin ja oman uuden ministeriön. Perustettavan ministeriön tulee olla kokonaan uudenlainen verkostomainen toimija – strategiaa, johtamista, toimintakulttuuria ja toimitiloja myöten moderni 2020-luvun instituutio. Toimeenpanokykyä tulee olla laajasti kaikilla hallinnonaloilla ja kaikki ministerit sekä ministeriöt tulee sitouttaa yhteiseen tieto- ja teknologiapolitiikan suunnitteluun sekä -toteutukseen. Tieto- ja teknologiapolitiikan johtaminen on verkostojohtamista ja uuden ministeriön tulisi olla muutoksen tuen organisaatio, jonka tehtävänä on yhteiskunnan digitaalisen infrastruktuurin ja tietopääoman kokonaisuuden hallinta ja yhteiskehittäminen yhteiskunnallisia tavoitteita tukeväksi. Tieto- ja teknologiaministeriö olisi ensimmäinen yhtenäisen valtioneuvoston toiminto ja askel ulos sillojen ajasta.

2. Tieto- ja teknologiavaliokunta

Laajan näkökulman teknologian hyödyntämiseen tulisi teknologianeuvottelukunnan raporttiluonnoksen näkemyksen mukaan huomioida myös eduskunnan valiokuntakokoonpanossa ja varmistaa, että kaikkien valiokuntien käsiteltävät asiat tarkastellaan teknologialasien läpi. Lisäksi ehdotuksena on varmistaa teknologiapoliitiikan toteutuminen yli vaalikausien parlamentaarisella seurannalla. Myös tämän uudistuksen osalta Tietopolitiikan yhteistyöryhmä yhtyy sen tärkeyteen ja tarpeellisuuteen. Tieto- ja teknologiapoliittiset näkökulmat lainsäädännön eduskuntakäsittelyssä jäävät helposti hajanaisiksi. Samalla kuitenkin näihin liittyvää lainsäädäntöä näkyy enenemissä määrin valiokuntien työpöydillä. Näiden hajanainen tai kiireinen valmistelu lakiuudistusten osalta johtavat huonoon laatuun ja pahimmillaan ei-toivottuihin seurauksiin. Lainsäädäntöjen määrä ja monimutkaisuus myös lisääntyvät jatkuvasti, kun uusia tarpeita paikataan yksittäisillä laeilla ja niiden muutoksilla. Tietopolitiikan yhteistyöryhmä täten ehdottaa, että eduskuntaan muodostettaisiin tieto- ja teknologiapoliittikkaan keskittyvä tieto- ja teknologiavalioikunta, sillä tieto- ja teknologiapoliittikkaan liittyvien kysymysten määrästä, vaativuudesta ja merkittävyydestä huolimatta eduskunnassa ei nykyisin ole niihin erikoistunutta omaa valiokuntaa. Tämä uudistus edesauttaisi strategisempaa ja yhtenäisempää otetta tieto- ja teknologiapoliittisiin kysymyksiin sekä niihin liittyvään lainsäädäntöön ja sen valmisteluun. Valioikunta voitaisiin eduskunnan työjärjestystä muuttamalla muodostaa asiantuntijuutta kerryttäväksi lausuntovaliokunnaksi, joka tukee muiden valiokuntien työtä. Vaihtoehtoisesti myös tulevaisuusvaliokunnan roolin laajentaminen tulevaisuus- ja tietopolitiittiseksi valiokunnaksi voisi palvella samaa päämäärää. Samalla tulisi huomioida tieto- ja teknologiapoliitiikan alueen tulevaisuussuuntautuneisuus.

3. Ministeriryhmä

Olemme tietoisia ehdotuksesta perustettavasta ministeriryhmästä, jolla pyrittäisiin tiivistämään kolmen keskeisen ministeriön (VM, LVM, TEM) yhteistyötä tietopolitiikan alueella jo tällä hallituskaudella. Tietopolitiikan yhteistyöryhmä kannattaa aloitetta ministeriryhmästä ja näemme sen mahdollisuutena kehittää pysyvämpiä rakenteita tietopolitiikan johtamiseen. Toimiva tietopolitiikka edellyttää yhteistä kieltä ja sisältöjen jäsenyyttä sekä toteutusta tukevia rakenteita ja johtamista.

Nähdäksemme ministeriryhmällä tulisi olla selkeä sisällöllinen fokus alueilla, jotka hyötyvät ministeriöiden välisestä koordinaatiosta. Mikäli sisältöjä ei rajata on riskinä, että tapaamiset täyttyvät olemassaolevan tekemisen raportoinnista uuden luomisen sijaan.

Ehdotuksemme ministeriryhmän keskeisiksi tehtäviksi:

1. Tietopolitiittisen selonteon päivitys ministeriöiden yhteistyössä

Sipilän hallitus antoi eduskunnalle selonteon tietopolitiikasta ja tekoälystä joulukuussa 2018. Selonteon jatkoksi on perusteltua tehdä keskeisten ministeriöiden yhteistyönä päivitys ja uuden politiikkalohkon toimeenpanosuunnitelma.

2. EU:n digitalisaatioon ja dataan liittyvät säädöshankkeet

EU komissiolla on useita digitalisaation ja dataan liittyviä säädösasetuksia parhaillaan työn alla, kuten esimerkiksi Data Act, Digital Services Act ja Digital Markets Act. Isona sateenvarjoteemana on EU:n digitaalinen vuosikymmen (Digital Decade), jossa hahmotellaan digitalisaation kehityksen tavoitteita Euroopalle. Suomen kantojen määrittely ja vaikuttaminen näihin teemoihin ovat tietopolitiikan kovaa ydintä.